

Obsah

Předmluva	VII
Seznam použitých zkratk	IX
Úvod – historická perspektiva	1
1. Podstata světové ekonomiky	1
2. Vznik a vývoj světové ekonomiky	2
3. Diferenciační proces a struktura současné světové ekonomiky	6
4. Tendence v současné světové ekonomice	10
5. Vývoj světové ekonomiky v současné etapě	12
Shrnutí	19
Klíčová slova	20
Kontrolní otázky a úkoly	20
Doporučená literatura	21

ČÁST I.

1. Globalizace světové ekonomiky	25
1.1 Podstata globalizace	25
1.1.1 Globalizace jako kvalitativně nová forma internacionalizace	26
1.1.2 Globalizace jako pokračující integrace trhů	27
1.2 Oblasti globalizace	27
1.3 Důsledky globalizace	28
1.4 Možnosti kontroly globalizace	30
Shrnutí	31
Klíčová slova	32
Kontrolní otázky a úkoly	32
Doporučená literatura	32
2. Mezinárodní měnový systém	33
2.1 Vymezení a funkce mezinárodního měnového systému	33

2.2	Současný mezinárodní měnový systém	34
2.3	Mezinárodní měnový fond	36
2.4	Světová banka	38
	Shrnutí	40
	Klíčová slova	40
	Kontrolní otázky a úkoly	41
	Doporučená literatura	41
3.	Mezinárodní obchod a úloha WTO	42
3.1	Mezinárodní obchod se zbožím	42
3.1.1	Příčiny mezinárodního obchodu	42
3.1.2	Důsledky zapojení do mezinárodního obchodu	43
3.1.3	Přístup zemí k mezinárodnímu obchodu	44
3.1.4	Komoditní a teritoriální struktura obchodu	45
3.2	Mezinárodní obchod se službami	45
3.3	Změny v mezinárodním obchodu	46
3.3.1	Vývoj mezinárodního obchodu	46
3.3.2	Komoditní struktura mezinárodního obchodu	48
3.3.3	Teritoriální struktura mezinárodního obchodu	50
3.4	Úloha GATT a WTO při liberalizaci mezinárodního obchodu	53
3.4.1	Úloha GATT při liberalizaci mezinárodního obchodu	53
3.4.2	Uruguayské kolo GATT a vznik WTO	54
3.4.3	Cíle a funkce WTO	55
3.4.4	Struktura WTO a způsob rozhodování	56
3.4.5	Dohody WTO	56
3.4.6	Perspektivy další liberalizace obchodu	58
	Shrnutí	59
	Klíčová slova	60
	Kontrolní otázky a úkoly	60
	Doporučená literatura	60
4.	Mezinárodní pohyb kapitálu	61
4.1	Liberalizace mezinárodního pohybu kapitálu	61
4.2	Přímé zahraniční investice	63
4.2.1	Vymezení přímých zahraničních investic	63
4.2.2	Příčiny a důsledky PZI	63
4.2.3	Investiční pobídky jako faktor ovlivňující chování investorů	64
4.2.4	Vztah zemí k investičním pobídkám	66
4.2.5	Pohyb PZI v současné světové ekonomice	66
4.2.6	PZI a transnacionální korporace	72
4.3	Portfoliové investice a ostatní investice	74
4.4	Finanční krize	76

4.4.1	Obecné znaky finanční krize	76
4.4.2	Ochrana před rizikem vzniku finanční krize	77
	Shrnutí	79
	Klíčová slova	80
	Kontrolní otázky a úkoly	80
	Doporučená literatura	81
5.	Mezinárodní migrace	82
5.1	Příčiny mezinárodní migrace	82
5.2	Formy mezinárodní migrace	83
5.2.1	Pracovní migrace	83
5.2.2	Migrace vysoce kvalifikovaných pracovníků	83
5.2.3	Nelegální migrace	84
5.2.4	Mezinárodní migrace uprchlíků	84
5.2.5	Další formy mezinárodní migrace	85
5.3	Důsledky mezinárodní ekonomické migrace	85
5.3.1	Důsledky pro hostitelskou ekonomiku	85
5.3.2	Důsledky pro vysílající ekonomiku	87
5.3.3	Remittance jako důsledek mezinárodní ekonomické migrace	88
5.4	Mezinárodní migrace v současné světové ekonomice	90
5.5	Postoj zemí k mezinárodní migraci	93
5.5.1	Imigrační politika	94
5.5.2	Emigrační politika	95
5.5.3	Migrace pracovních sil a volný pohyb osob v EU	95
	Shrnutí	96
	Klíčová slova	97
	Kontrolní otázky a úkoly	97
	Doporučená literatura	97
6.	Nový regionalismus ve světové ekonomice	98
6.1	Regionální integrace, její formy a motivy	99
6.2	Podstata regionalismu, jeho vztah k multilateralismu a unilateralismu	102
6.3	Nový regionalismus a jeho srovnání se „starým“ regionalismem	108
6.4	Příčiny, přínosy a rizika nového regionalismu	113
6.5	Kritéria členění a přehled hlavních regionálních seskupení ve světě	116
	Shrnutí	122
	Klíčová slova	124
	Kontrolní otázky a úkoly	124
	Doporučená literatura	124

ČÁST II.

7. Ekonomický vývoj USA	127
7.1 Poválečný vývoj ekonomiky USA	128
7.2 Ekonomický vývoj USA v 90. letech 20. století	130
7.3 Ekonomický vývoj USA v první dekádě 21. století	134
7.4 Aktuální vývoj ekonomiky USA ve 2. dekádě 21. století	140
7.5 Obchodní a ekonomická spolupráce USA a ČR	144
Shrnutí	147
Klíčová slova	148
Kontrolní otázky a úkoly	149
Doporučená literatura	149
8. USA a NAFTA	150
8.1 Formování a vývoj amerického centra	150
8.2 Základní charakteristiky NAFTA	153
8.3 Zhodnocení činnosti NAFTA	154
8.4 Účast USA na mnohostranných smlouvách a dohodách	156
Shrnutí	157
Klíčová slova	158
Kontrolní otázky a úkoly	159
Doporučená literatura	159
9. Ekonomický vývoj Japonska	160
9.1 Poválečný vývoj ekonomiky Japonska	161
9.2 Ekonomický vývoj v Japonsku v 90. letech 20. století	163
9.3 Ekonomický vývoj Japonska v první dekádě 21. století	166
9.4 Aktuální vývoj ekonomiky Japonska ve 2. dekádě 21. století	168
9.5 Obchodní a ekonomická spolupráce Japonska s ČR	171
Shrnutí	174
Klíčová slova	176
Kontrolní otázky a úkoly	176
Doporučená literatura	176
10. Japonsko a APEC	177
10.1 Formování a vývoj asijsko-tichomořského centra	178
10.2 Příčiny vzniku APEC a jeho cíle	179
10.3 Základní charakteristiky APEC	181
10.4 Účast Japonska na mnohostranných smlouvách a dohodách	183
Shrnutí	184
Klíčová slova	185
Kontrolní otázky a úkoly	185
Doporučená literatura	185

11. Formování evropského ekonomického centra 1946–2012	186
11.1 Integrační procesy 1946–1959	187
11.2 Integrační procesy 1960–1969	189
11.3 Integrační procesy 1970–1979	190
11.4 Integrační procesy 1980–1989	191
11.5 Integrační procesy 1990–1999	192
11.5.1 Vytvoření jednotného trhu a Evropského hospodářského prostoru	192
11.5.2 Maastrichtské dokumenty	193
11.5.3 Kodaňská kritéria	198
11.5.4 Amsterodamská smlouva	198
11.6 Integrační procesy 2000–2012	199
Shrnutí	203
Klíčová slova	204
Kontrolní otázky a úkoly	204
Doporučená literatura	205
12. Formování evropské hospodářské a měnové unie 1990–2012	206
12.1 Teoretická východiska měnové integrace	207
12.2 Vývoj evropské měnové integrace do roku 1990	210
12.3 Realizace evropské hospodářské a měnové unie	212
12.4 Konvergenční kritéria	216
12.5 Rozpočtová a strukturální politika EMU	219
12.6 Aktuální vývoj v Evropské měnové unii	221
12.7 Vztah ČR a EMU	223
Shrnutí	225
Klíčová slova	226
Kontrolní otázky a úkoly	226
Doporučená literatura	227
13. Transformační proces v zemích střední a východní Evropy	228
13.1 Podstata a obsah transformačního procesu	228
13.1.1 Zahájení transformačního procesu	228
13.1.2 Centrálně plánovaná ekonomika	229
13.1.3 Podstata a obsah transformačního procesu	230
13.2 Strategie transformačního procesu	230
13.3 Průběh transformačního procesu	232
13.3.1 Vývoj HDP v letech 1990–2003	233
13.3.2 Vývoj nezaměstnanosti, inflace a vnější rovnováhy	237
13.4 Spolupráce ve střední a východní Evropě během transformačního procesu	240
13.5 Transformační proces v České republice	242

13.5.1	Výchozí situace České republiky	242
13.5.2	Základní pilíře transformačního procesu v České republice	243
13.5.3	Hodnocení průběhu transformace v České republice 1990–2003 . . .	244
13.5.4	Vývoj reálné a nominální konvergence české ekonomiky po roce 2003.	246
	Shrnutí	249
	Klíčová slova	250
	Kontrolní otázky a úkoly	250
	Doporučená literatura	251
14.	Ekonomická výkonnost zemí EU	252
14.1	Základní ukazatele ekonomické výkonnosti	252
14.2	Hospodářský růst v Evropě	256
14.3	Hospodářský růst a konvergence	258
	Shrnutí	263
	Klíčová slova	263
	Kontrolní otázky a úkoly	263
	Doporučená literatura	264
15.	Rozvojové země	265
15.1	Vymezení a klasifikace rozvojových zemí	265
15.2	Vznik a vývoj rozvojového světa	271
15.2.1	Rozvojové země v 50. a 60. letech 20. století	272
15.2.2	Rozvojové země v 70. letech 20. století	275
15.2.3	Rozvojové země v 80. letech 20. století	277
15.2.4	Rozvojové země v 90. letech 20. století	279
15.2.5	Rozvojové země v 21. století	281
15.3.	Problémy rozvojových zemí	284
15.3.1	Diferenciace rozvojových zemí	284
15.3.2	Chudoba	287
15.3.3	Hlad	288
15.3.4	Infekční choroby (malárie, HIV/AIDS, tuberkulóza aj.)	291
15.3.5	Přístup ke zdravotní péči	292
15.3.6	Postavení žen ve společnosti	293
15.3.7	Přístup ke vzdělání	294
15.3.8	Přístup k pitné vodě a kanalizaci	295
15.3.9	Zemědělství a exploatace krajiny	296
15.3.10	Zadluženost a přístup k financím	297
15.3.11	Demokracie a svoboda	299
15.4.	Rozvojové země a mezinárodní organizace	300
15.5.	Rozvojové země a Česká republika	303

Shrnutí	305
Klíčová slova	305
Kontrolní otázky a úkoly	306
Doporučená literatura	306
16. Postavení Ruska ve světové ekonomice	307
16.1 Ekonomický vývoj do roku 1990	308
16.2 Ekonomický vývoj v 90. letech 20. století	309
16.3 Ekonomický vývoj v 21. století	311
16.4 Současné problémy ruské ekonomiky	313
16.5 Rusko a mezinárodní organizace	315
16.6 Rusko a Česká republika	315
Shrnutí	317
Klíčová slova	318
Kontrolní otázky a úkoly	318
Doporučená literatura	318
17. Postavení Číny ve světové ekonomice	320
17.1 Ekonomický vývoj do roku 1990	320
17.2 Ekonomický vývoj v 90. letech 20. století	323
17.3 Ekonomický vývoj v 21. století	325
17.4 Současné problémy čínské ekonomiky	329
17.5 Čína a mezinárodní organizace	330
17.6 Čína a Česká republika	331
Shrnutí	333
Klíčová slova	333
Kontrolní otázky a úkoly	334
Doporučená literatura	334
18. Postavení Indie ve světové ekonomice	335
18.1 Ekonomický vývoj do roku 1990	335
18.2 Ekonomický vývoj v 90. letech 20. století	337
18.3 Ekonomický vývoj v 21. století	340
18.4 Současné problémy indické ekonomiky	343
18.5 Indie a mezinárodní organizace	345
18.6 Indie a Česká republika	346
Shrnutí	347
Klíčová slova	348
Kontrolní otázky a úkoly	348
Doporučená literatura	348

19. Postavení Brazílie ve světové ekonomice	349
19.1 Ekonomický vývoj do roku 1990	350
19.2 Ekonomický vývoj v 90. letech 20. století	351
19.3 Ekonomický vývoj v 21. století	353
19.4 Současné problémy brazilské ekonomiky	355
19.5 Brazílie a mezinárodní organizace	357
19.6 Brazílie a Česká republika	358
Shrnutí	359
Klíčová slova	360
Kontrolní otázky a úkoly	360
Doporučená literatura	360
20. Postavení Jihoafrické republiky ve světové ekonomice	361
20.1 Ekonomický vývoj do roku 1990	361
20.2 Ekonomický vývoj v 90. letech 20. století	362
20.3 Ekonomický vývoj v 21. století	364
20.4 Současné problémy ekonomiky Jihoafrické republiky	367
20.5 Jihoafrická republika a mezinárodní organizace	369
20.6 Jihoafrická republika a Česká republika	370
Shrnutí	371
Klíčová slova	372
Kontrolní otázky a úkoly	372
Doporučená literatura	373
Použitá literatura	375